

Socialnämnden (för yttrande)
Utbildningsnämnden (för yttrande)
Kommunfullmäktige (för kännedom)

Granskning - barn och unga som riskerar att fara illa

Vi har låtit genomföra en granskning kring barn och unga som riskerar att fara illa. Granskningens syfte har varit att bedöma om socialnämnden och utbildningsnämnden säkerställer att insatser sker i samverkan för barn och unga som riskerar att fara illa.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att utbildningsnämnden samt socialnämnden inte helt säkerställt att insatser sker i samverkan för barn och unga som riskerar att fara illa.

De brister som uppmärksammas är i stort kopplade till de ökade krav som följer med införandet av ny socialtjänstlag där en kunskapsbaserad verksamhet ställer krav på systematisk uppföljning på individ- och aggregerad nivå. Ett arbete har påbörjats för en systematisk uppföljning av insatser och dess effekter, men är ännu inte på plats. Vår bedömning är också att insatsutbudet är under utveckling och att det fortsatt krävs aktivt arbete för att de insatser som ska finnas till buds i praktiken blir funktionella och fyller sitt syfte.

Utifrån genomförd granskning lämnas följande rekommendationer:

Till socialnämnden:

- Utveckla och implementera ett system för systematisk och standardiserad uppföljning av insatser på både individ- och aggregerad nivå. Säkerställ att effekterna av insatser kan utvärderas och att verksamheten utvecklas kunskapsbaserat, i enlighet med kraven i den nya socialtjänstlagen.
- Förbättra rapporteringen till socialnämnden genom att tydligt redovisa effekterna av insatser, inte enbart deras omfattning.
- Säkerställ en utveckling av insatsutbudet genom att både införa och utveckla insatser utifrån målgruppens förändrade behov.

Till utbildningsnämnden:

- Utveckla rapporteringen till utbildningsnämnden avseende målgruppen så att nämnden är informerad om hur samarbetet med socialnämndens verksamhet utvecklas.
- Fortsätt arbetet för att säkerställa att all skolpersonal har kunskap om och trygghet i processen kring orosanmälan.

Till socialnämnden och utbildningsnämnden gemensamt:

- Se kontinuerligt över samverkansforum för att säkerställa att dessa fyller sina syften och är optimala för sitt uppdrag och för att nå synergieffekter.
- Arbeta gemensamt för att skapa en mer systematisk och kunskapsbaserad uppföljning av insatsernas effekter, både på individ- och aggregerad nivå. Detta stärker möjligheten att fatta beslut baserade på evidens och behov.

ÖSTERÅKERS KOMMUN
Revisorer

Vi revisorer överlämnar revisionsrapporten till Socialnämnden samt
Utbildningsnämnden för yttrande. Vi emotser svar från styrelsen och nämnderna
senast 30 april 2026.

För Österåkers kommuns revisorer, datum enligt digital signatur

Torgny Johansson
Ordförande i kommunrevisionen

Deltagare

ÖHRLINGS PRICEWATERHOUSECOOPERS AB 556029-6740 Sverige

TORGNY JOHANSSON Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2026-02-04 13:38:09 UTC

Undertecknare

Datum

Namn returnerat från Svenskt BankID: TORGNY O JOHANSSON

Torgny Johansson

Leveranskanal: E-post

Granskning – barn och unga som riskerar att fara illa

Österåkers kommun

Januari 2026

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun genomfört en granskning kring barn och unga som riskerar att fara illa. Granskningens syfte är att bedöma om socialnämnden och utbildningsnämnden säkerställer att insatser sker i samverkan för barn och unga som riskerar att fara illa.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att utbildningsnämnden samt socialnämnden inte helt säkerställt att insatser sker i samverkan för barn och unga som riskerar att fara illa.

De brister som uppmärksammas är i stort kopplade till de ökade krav som följer med införandet av ny socialtjänstlag där en kunskapsbaserad verksamhet ställer krav på systematisk uppföljning på individ- och aggregerad nivå. Ett arbete har påbörjats för en systematisk uppföljning av insatser och dess effekter, men är ännu inte på plats. Vår bedömning är också att insatsutbudet är under utveckling och att det fortsatt krävs aktivt arbete för att de insatser som ska finnas till buds i praktiken blir funktionella och fyller sitt syfte.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning
Finns det strukturer och rutiner för samverkan inom förvaltningar och över förvaltningsgränser kring barn och ungdomar som riskerar att fara illa?	Ja
Finns det rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa?	Ja
Har skolan rutiner för att göra orosanmälan till socialtjänsten?	Ja
Finns relevanta insatser till barn och unga som riskerar att fara illa?	Ja
Finns det systematisk uppföljning på individnivå och aggregerad nivå för att bedöma vad insatserna leder till?	Nej
Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen inom området?	Delvis

Vidtar nämnderna åtgärder utifrån den rapportering som lämnats? Ja

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer;

Till socialnämnden:

- Utveckla och implementera ett system för systematisk och standardiserad uppföljning av insatser på både individ- och aggregerad nivå. Säkerställ att effekterna av insatser kan utvärderas och att verksamheten utvecklas kunskapsbaserat, i enlighet med kraven i den nya socialtjänstlagen.
- Förbättra rapporteringen till socialnämnden genom att tydligt redovisa effekterna av insatser, inte enbart deras omfattning.
- Säkerställ en utveckling av insatsutbudet genom att både införa och utveckla insatser utifrån målgruppens förändrade behov.

Till utbildningsnämnden:

- Utveckla rapporteringen till utbildningsnämnden avseende målgruppen så att nämnden är informerad om hur samarbetet med socialnämndens verksamhet utvecklas.
- Fortsätt arbetet för att säkerställa att all skolpersonal har kunskap om och trygghet i processen kring orosanmälan.

Till socialnämnden och utbildningsnämnden gemensamt:

- Se kontinuerligt över samverkansforum för att säkerställa att dessa fyller sina syften och är optimala för sitt uppdrag och för att nå synergieffekter.
- Arbeta gemensamt för att skapa en mer systematisk och kunskapsbaserad uppföljning av insatsernas effekter, både på individ- och aggregerad nivå. Detta stärker möjligheten att fatta beslut baserade på evidens och behov.

Innehållsförteckning

Inledning	6
Bakgrund	6
Syfte och revisionsfrågor	6
Revisionskriterier	7
Avgränsning	7
Metod	7
Granskningsresultat	8
Struktur för samverkan	8
Iakttagelser	8
Bedömning	9
Att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa	9
Iakttagelser	9
Bedömning	11
Att göra orosanmälan	12
Iakttagelser	12
Bedömning	13
Tillgång till insatser	14
Iakttagelser	14
Bedömning	17
Uppföljning	17

Iakttagelser.....	17
Bedömning.....	19
Information till nämnden och åtgärder	19
Iakttagelser.....	20
Bedömning.....	22
Samlad bedömning.....	24
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	24
Rekommendationer.....	26

Inledning

Bakgrund

Myndigheter har en allmän lagstadgad skyldighet att samverka enligt 8 § förvaltningslagen. I den kommunala verksamheten anses olika kommunala nämnder vara olika myndigheter. När det gäller frågor som rör barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa finns även en särskild skyldighet att samverka. Detta regleras i lagstiftning för polis, förskola och skola (skollag), socialtjänst (socialtjänstlag) samt hälso- och sjukvård. Lag om samverkan gäller även enskilt bedriven sjukvård, förskola, skola och skolbarnomsorg.

Orosanmälningar till socialtjänsten är en viktig del i samhällets skyddsnet och en möjlighet att tidigt fånga upp barn som far illa eller riskerar att fara illa. En majoritet av anmälningarna som inkommer till socialtjänsten lämnas av yrkesverksamma som är skyldiga enligt lag att genast anmäla om de misstänker att ett barn far illa. Det är av stor vikt att det inom skolan finns rutiner, arbetssätt och kompetens för att uppmärksamma barn som far illa och att rutinerna efterlevs. En väl fungerande hantering av orosanmälningar kan bidra till att upptäcka och åtgärda missförhållanden tidigt. Det behöver också finnas tillgång till tidiga insatser för att möta och förebygga riskerna för en negativ utveckling.

Med utgångspunkt från riskanalys år 2025 har de förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun beslutat att genomföra en granskning av kommunens samverkan kring insatser för barn och unga som riskerar att fara illa.

Revisionsobjekt i granskningen är socialnämnden och utbildningsnämnden.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om socialnämnden och utbildningsnämnden säkerställer att insatser sker i samverkan för barn och unga som riskerar att fara illa.

Följande revisionsfrågor ska besvaras i granskningen:

1. Finns det strukturer och rutiner för samverkan inom förvaltningar och över förvaltningsgränser kring barn och ungdomar som riskerar att fara illa?
2. Finns det rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa?
3. Har skolan rutiner för att göra orosanmälan till socialtjänsten?
4. Finns relevanta insatser till barn och unga som riskerar att fara illa?
5. Finns det systematisk uppföljning på individnivå och aggregerad nivå för att bedöma vad insatserna leder till?
6. Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen inom området?
7. Vidtar nämnderna åtgärder utifrån den rapportering som lämnats?

Revisionskriterier

Följande revisionskriterier används i granskningen:

- Kommunallagen (2017:725) 6:6
- Skollagen (2010:800) 5:1, 5:3, 5:4
- Socialtjänstlagen (2025:400) 18 kap. 1–2 § och 19:1
- Kommuninterna styrdokument som rör området, däribland reglemente för kommunstyrelse och nämnder.

Avgränsning

Granskningen avgränsas till att rör barn i åldern 10–13 år samt den samverkan som finns mellan skolan och socialtjänsten avseende målgruppen. Granskningen avser revisionsår 2025.

Metod

Granskningen sker genom analys av relevant dokumentation samt via intervjuer med följande funktioner:

- Ett urval av socialsekreterare och behandlare
- Enhetschef för mottagningsenheten
- Avdelningschef avdelning barn och familj
- Skolchef för grundskola
- Ett urval rektorer
- Ett urval av medarbetare ur elevhälsan

Analys av för granskningen relevant statistik genomförs. Revisionell bedömning av respektive revisionsfråga sker utifrån en tregradig skala: ja/uppfyllt (grön); delvis uppfyllt (gul); nej/ej uppfyllt (röd)

Rapporten har kvalitetssäkrats i enlighet med PwC:s interna rutiner och checklistor för kvalitetssäkring

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Struktur för samverkan

Revisionsfråga 1: Finns det strukturer och rutiner för samverkan inom förvaltningar och över förvaltningsgränser kring barn och ungdomar som riskerar att fara illa?

I 18 kap. 1–2 § socialtjänstlagen regleras socialnämndens ansvar att verka för att barn och unga i Österåkers kommun växer upp under trygga och goda förhållanden. Inom detta ansvar ingår bland annat att bedriva ett förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. Socialnämnden ska samverka med andra samhällsorgan för att uppmärksamma och verka för att barn och unga inte vistas i miljöer som kan vara skadliga för dem.

I 29 kap. 13 § skollagen framgår att huvudmannen, på socialnämndens initiativ, ska samverka med andra samhällsorgan och organisationer i frågor som rör barn som far eller riskerar att fara illa.

lakttagelser

Inom ramen för granskningen framkommer att det i Österåkers kommun finns ett flertal olika samverkansformer som berör arbetet med barn och unga som riskerar att fara illa. Bland annat finns en *lokal BUS¹-grupp* och där deltar chefer och utsedda medarbetare från kommunens förvaltningar (socialtjänsten inklusive IFO/LSS och utbildningsförvaltningen) samt Region Stockholms verksamheter såsom Barn- och ungdomspsykiatri (BUP), habiliteringscenter och barnläkarmottagningar. Den lokala BUS-gruppen har mandat att fatta beslut i frågor som rör samverkan och träffas minst fyra gånger per år för att säkerställa en strukturerad dialog och uppföljning. Gruppen ansvarar för att ta fram och följa upp lokala överenskommelser och rutiner. Vi har tagit del av den överenskommelse som styr samverkan inom BUS och samtliga intervjuade i ledande befattning ger uttryck för att samverkan enligt BUS fungerar såsom avsett.

Utöver BUS-gruppen finns i kommunen även en övergripande samverkan i form av olika styrgrupper för särskilda samverkansmodeller som används i kommunen. Exempelvis finns *Styrgrupp för samverkan inom ramen för SSPF*. SSPF är en samverkansform och en insats där Skola, Socialtjänst, Polis och Fritid samarbetar i förebyggande syfte gentemot barn och unga i riskzonen. En överenskommelse om detta samarbete reglerar ansvar, rutiner och informationsdelning för att främja samordnade insatser. *Styrgruppen för skolsociala teamet*, skolsociala teamet består av fyra familjestödjare som är knutna till olika skolor i kommunen. *Styrgrupp för Backa Barnet*, Backa barnet är en samverkansmodell som syftar till att skapa en gemensam grund, ett gemensamt språk och en röd tråd mellan olika aktörer som arbetar

¹ BUS – Samverkansöverenskommelsen Barn och unga i behov av särskilt stöd riktar sig till personal inom hälso- och sjukvården, tandvården Socialtjänsten och skolverksamheter.

för att varje barn ska få bästa möjliga förutsättningar i livet. Modellen bygger på principerna att barnets bästa alltid ska sättas i fokus, att insatser aldrig kommer för tidigt eller för sent, att all verksamhet hänger ihop och att planerna ska hållas samman så att ett barn har en plan. Vid intervjuer framkommer att modellen ännu inte har startat i praktiken i Österåkers kommun. Under 2025 har en förstudie genomförts, och planen är att Backa barnet ska implementeras under 2026. Vi kommer närmare beskriva samverkansmodellerna i revisionsfråga två.

Vid genomförda intervjuer framkommer att det i stort är samma personer som sitter i ett flertal styrgrupper. Det upplevs vara en bra representation med chefer från utbildningsförvaltningen, fritidsförvaltningen och från socialförvaltningen, men att det pågår ett arbete för att sätta strukturen kring samverkansforum, vilka forum som ska finnas och med vilken representation.

Bedömning

Revisionsfråga 1: Finns det strukturer och rutiner för samverkan inom förvaltningar och över förvaltningsgränser kring barn och unga som riskerar att fara illa?

Ja.

Utifrån den genomförda granskningen bedöms att det finns flera väl etablerade strukturer och rutiner för samverkan kring barn och unga som riskerar att fara illa. Vi noterar att utvecklingen av olika metoder och insatser har medfört tillsättande av styrgrupper. Styrgrupperna har i stort samma representation av deltagare och vi ser att det är väsentligt för styrning, samordning, uppföljning att befintliga strukturer för samverkan kontinuerligt ses över för att optimera resursanvändandet och nå önskvärda resultat.

Att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa

Revisionsfråga 2: Finns det rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa?

För att bedöma om barn- och ungdomsnämnden har säkerställt att det finns förutsättningar i verksamheten för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa har vi inom ramen för denna revisionsfråga granskat om det finns etablerade metoder och arbetssätt för detta. Om det finns rutiner, en organisation samt ett samarbete som stöder att barn uppmärksammas.

lakttagelser

De intervjuade ger uttryck för att uppmärksammandet av barn som far illa i huvudsak sker av lärare och annan personal som finns i skolan men att det även finns ett elevhälsoteam som utgör ett stöd i arbetet. I kommunen finns en fastställd organisation för elevhälsan, och vi har vid granskningen erhållit dokumentation som beskriver organisationen. Av dokumentationen framgår att den centrala elevhälsan ska fungera som ett nära stöd till de lokala elevhälsoteamen vid respektive skolenhet. Elevhälsoteamet

består av rektor, skolkurator, skolpsykolog, specialpedagog och/eller speciallärare, skolsköterska samt vid behov skolläkare och andra professioner såsom biträdande rektor eller studie- och yrkesvägledare. Rektor har ansvar för elevhälsans ledning och för att elevhälsans kompetens tas tillvara i skolans pedagogiska arbete. Elevhälsans organisation är uppbyggd så att psykosociala, medicinska, specialpedagogiska och psykologiska insatser finns representerade. Dessa insatser är både förebyggande och hälsofrämjande, men också individuellt riktade för elever i behov av stöd. Skolkurator bidrar exempelvis med psykosocial kompetens och stöd i utredningar, skolsköterska med medicinsk kompetens, specialpedagog med kartläggning och handledning av pedagogisk personal, och skolpsykolog med psykologiska bedömningar och utredningar. Elevhälsan har också ett uppdrag att samverka med andra samhällsinstanser såsom socialtjänst och hälso- och sjukvård vid behov.

Elevhälsoteamens möten utgör enligt intervjuer viktiga forum för samverkan kring elever med oro. Vid dessa möten deltar rektor, skolkurator, skolpsykolog, skolsköterska. Skolpersonalen har också möjlighet att när som helst ta kontakt med elevhälsan för råd och stöd i konkreta ärenden.

I rutinen "*Främja närvaro förebygga och åtgärda frånvaro*" framgår att all undervisande personal för daglig närvaroregistrering och ansvarar för att ta tidig kontakt med vårdnadshavare vid frånvaro. Mentorn har ett särskilt ansvar för sina elever och kan vid upprepad eller hög frånvaro anmäla till elevhälsoteamet för vidare utredning och åtgärder. Av rutinen framgår ansvarsfördelning mellan skolans olika funktioner men också vad som ska göras vid oanmäld frånvaro, vid upprepad frånvaro eller vid hög frånvaro eller oroande mönster. De intervjuade bekräftar att skolan har etablerade rutiner för att följa upp frånvaro och stödja elever, och vid behov samverkar skolan med socialtjänsten. Dessutom finns möjlighet att göra skolpliktsanmälan vid uteblivet samarbete eller fortsatt omfattande frånvaro. Ärende- och elevdokumentation kopplat till frånvaroutredningar sker i verksamhetssystemet. Det finns också rutiner för att informera vårdnadshavare om elevens situation och beslutade insatser, bland annat via Unikum.

De intervjuade rektorerna och skolchefen ger en samstämmig bild av att lärare/pedagoger vänder sig till elevhälsan eller direkt till rektor vid oro för att ett barn far illa. Det finns strukturer för regelbundna möten med elevhälsoteamet där det förs samtal kring barn kring vilka det finns oro, men det går också bra att kontakta dem mellan mötestillfällena. Intervjuade representanter från elevhälsoteamet ger en samstämmig bild och uppfattar att det finns ett systematiskt arbete på skolorna för att följa upp skolresultat, trygghet, studiero och sociala faktorer.

Att vara observant på frånvaro är något som enligt de intervjuade kontinuerligt diskuteras och närvaron följs regelbundet upp. De intervjuade ger också uttryck för att det går bra att kontakta socialtjänsten för att anonymt diskutera oro och få vägledning. Uppfattningen är att socialtjänsten alltid går att nå och att den möjligheten ofta används. Intervjuade representanter från socialtjänsten upplever att skolorna generellt är bra på att upptäcka barn som riskerar att fara illa, men att det finns variationer både mellan

och inom skolor. Det finns skolor där oro uppmärksammas tidigt, och andra där det dröjer längre innan en orosanmälan görs.

Vi har också tagit del av den arbetsgång som gäller vid kommunens skolor om det finns oro för ett barns pedagogiska utveckling. Det framkommer att om oro uppstår ska lärare eller personal skyndsamt ge extra anpassningar inom ramen för ordinarie undervisning. Om det bedöms att extra anpassningar inte räcker sker en anmälan till rektor och därefter utredning av behovet av särskilt stöd. Utredningen genomförs av utsedd personal som sätter tidsramar och ansvarar för analys och bedömning av elevens behov utifrån en gemensam kartläggning. Resultatet dokumenteras i systemet Unikum och bidrar till beslut om eventuellt åtgärdsprogram. Stödet följs upp och utvärderas regelbundet för att säkerställa att insatserna är effektiva.

Det som framkommer som en utmaning av de intervjuade är kommunikationen mellan de kommunala skolorna och friskolorna. Det gäller när elever flyttar mellan skolorna och det faktum att skolorna inte har samma dokumentationssystem så att det inte går att automatiskt ta del av tidigare information. Däremot så uppfattar de intervjuade att flytt av elever mellan de kommunala skolorna fungerar mycket bra och att det finns en samverkan för att hitta bästa möjliga lösningar för samtliga parter. En särskild utmaning för de mindre skolorna är att skapa resurser för särskilda insatser och för de elever som behöver särskilt stöd.

En framgångsfaktor som lyfts vid intervjuer är införandet av det skolsociala teamet. Skolsociala teamet (familjestödjare) fungerar som en länk mellan skola och socialtjänst och arbetar förebyggande ute på skolorna. Såväl skolan som socialtjänsten lyfter också värdet av representanter från socialtjänstens mottagningsenhet deltar vid skolans personalmöten där de kan sprida information om socialtjänstens arbete och säkerställa förståelse för ansvaret att signalera om det finns oro för ett barn. Det lyfts också en förhoppning om att det fortsatta arbetet utifrån metoden Backa Barnet kommer att driva på arbetet för att skapa strukturer och rutiner för samverkan mellan olika verksamheter och en tydligare ansvarsfördelning som innebär att barn inte faller mellan stolarna. Även SSPF, som är ett samarbete mellan socialtjänst, skola, polis och fritid, lyfts som ett arbetssätt som innebär att barn som riskerar att fara illa uppmärksammas.

Bedömning

Revisionsfråga 2: Finns det rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa?

Ja.

Vår bedömning är att det finns rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Detta framgår av den struktur och organisation som beskrivits, samt av dokumenterade processer för tidig upptäckt, stödinsatser och samverkan inom elevhälsan. Det är dock viktigt att fortsatt arbete sker för att säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap för att uppmärksamma olika tecken på att barn riskerar att fara illa.

Att göra orosanmälan

Revisionsfråga 3: Har skolan rutiner för att göra orosanmälan till socialtjänsten?

Enligt 5 kap. 1 § socialtjänstlagen har vissa myndigheter och yrkesverksamma en lagstadgad skyldighet att genast anmäla till socialtjänsten vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa. Bland dessa yrkeskategorier ingår rektorer, lärare och personal inom elevhälsan.

lakttagelser

I den rutin som vi nämnt i föregående kapitel avseende hantering av frånvaro i skolan, beskrivs att vid oro för elevens välbefinnande ska skolan göra en orosanmälan till socialtjänsten. Orosanmälan ska innehålla en sammanfattning av elevens skolsituation, skolans utredning om frånvaro, beskrivning av vidtagna åtgärder, bedömning av vårdnadshavares förmåga att stötta barnet, samt andra relevanta faktorer. Det framgår att skolan strävar efter att involvera vårdnadshavare i processen när det är möjligt och ändamålsenligt. Om ingen förbättring sker kan skolpliktsanmälan göras till utbildningsförvaltningen och i vissa fall till utbildningsnämnden, som kan besluta om föreläggande till vårdnadshavare. I det åtgärdande arbetet bör skolan diskutera hur insatser fungerar, hur orsaker till frånvaro utreds, hur samarbetet med elev och vårdnadshavare fungerar, vilka åtgärder som satts in och deras effekt, hur elever bemöts vid återkomst, personalens förutsättningar och kompetens, samt behov av ytterligare stöd eller bättre samarbetsformer.

I dokumentet "*Anmälningsskyldighet till socialtjänsten*" framgår att all personal inom förskola och skola har en personlig och icke delegerbar skyldighet att omedelbart anmäla till socialnämnden vid misstanke eller kännedom om att ett barn far illa, i enlighet med socialtjänstlagen. Rektor ska alltid informeras enligt skolans rutiner, och personalen måste vara uppmärksam på signaler om att barn far illa och agera utan dröjsmål. Skolan ska sträva efter att involvera vårdnadshavare vid anmälan, utom när det finns misstanke om våld eller övergrepp i hemmet – då ska kontakten med vårdnadshavare undvikas och istället tas av socialtjänst eller polis.

Som nämnts tidigare så framkommer vid intervju att skolpersonal som känner oro för ett barn vänder sig till elevhälsan eller rektor, och oron diskuteras ofta i elevhälsoteam. Rektor är oftast den som formellt gör orosanmälan via en digital e-tjänst. Skälet till detta är att freda anmälade skolpersonal från den negativa reaktion som kan komma från vårdnadshavare efter anmälan. Syftet är att relationen mellan skolpersonalen, elev och vårdnadshavare inte ska försämrats av anmälan. Det händer också att det uppstår aggressivitet och hot mot enskild personal vilket vill undvikas genom att rikta missnöjet mot rektor.

De intervjuade ger uttryck för att det händer att personal känner en osäkerhet kring sin skyldighet och möjlighet att anmäla oro utan rektors signering. Ibland kan det också finnas ett motstånd till att behöva stå för den oro som man upplever. Intervjuade representanter från elevhälsan samt rektorer uppger att de är nogga med att informera om att alla har ett personligt ansvar att anmäla. Det är också något som socialtjänsten förtydligar vid de tillfällen de informerar skolpersonal om orosanmälningar. Vid granskning av skriftliga rutiner för området verifierar vi även att det av dessa framgår att skolpersonal är skyldiga att göra anmälan. Från intervjuad representant i elevhälsoteamet framkommer att det kan hända att den skolpersonal som står närmast barnet, och bör vara den som känner till situationen bäst, drar sig för eller skjuter på att göra en anmälan då rektor anser att de ska avvakta för att inte riskera att försämra relationen med vårdnadshavarna. Det upprättas också lokala rutiner och arbetssätt som gör att det skiljer sig mellan skolorna. De intervjuade representanterna från socialtjänsten uppger också att de ser skillnader i anmälningsfrekvens mellan skolorna och att detta sannolikt kan bero på olika förhållningssätt.

När anmälan är genomförd hålls ofta ett anmälningsmöte med socialtjänst, skola, vårdnadshavare och barnet. Rutinerna upplevs av de intervjuade som tydliga och fungerande, men återkoppling från socialtjänsten kan ibland saknas eller upplevas otillräcklig. Det framkommer vid genomförda intervjuer att variationer finns mellan skolor i hur snabbt och systematiskt anmälningar görs, men samverkan har stärkts de senaste åren.

Bedömning

Revisionsfråga 3: Har skolan rutiner för att göra orosanmälan till socialtjänsten?

Ja.

Vår bedömning är att det finns dokumenterade och tydliga rutiner för orosanmälan till socialtjänsten, i enlighet med lagstiftningen. Skolpersonal har ansvar att anmäla oro, och rutinerna är kända i verksamheten. Intervjuer visar att samarbetet mellan skola och socialtjänst har stärkts, men att socialtjänsten kan uppleva omotiverade skillnader i anmälningsfrekvensen mellan olika skolor. Vår bedömning är utifrån detta att arbetet med att informera och utbilda i vad som gäller avseende anmälningskyldigheten bör fortgå. Vår bedömning är också att arbetssätt och rutiner för agerande vid upplevd oro kring barn med fördel är så enhetliga som möjligt mellan olika skolor. Detta för att undvika att olika referensramar, arbetssätt eller kulturer innebär skillnader för barnen.

Vår bedömning är att de riktlinjer som finns avseende orosanmälaningar följer lagstiftarens krav, exempelvis vad gäller tydlighet i vem som har anmälningsansvar. Att rutiner och arbetssätt därefter innebär att rektor formellt står för anmälan bedömer vi vara ett angreppssätt med syfte att främja förutsättningarna att göra orosanmälningar samt att säkerställa tryggheten för berörd personal. Vi ser det dock som viktigt att personal även fortsättningsvis får tydlig kunskap om att den som upplever oron

kommer att behöva kommunicera och stå för detta vid anmälningmöte och under den utredning som eventuellt följer därefter. Det bör säkerställas att sådan kunskap sprids till samtlig personal vid samtliga skolor.

Tillgång till insatser

Revisionsfråga 4: Finns relevanta insatser till barn och unga som riskerar att fara illa?

För att bedöma om det finns relevanta insatser för barn och unga som riskerar att fara illa har vi inom ramen för denna revisionsfråga granskat vilka insatser som erbjuds av socialnämnden och i samverkan med skolan. Granskningen omfattar både insatser som föregås av biståndsbedömning och sådana som kan ges utan myndighetsbeslut. Vi har även undersökt om de arbetsmetoder som används är i linje med nationella kunskapsstöd och Socialstyrelsens metodguide för socialt arbete. Bedömningen baseras på dokumentstudier och intervjuer med berörda tjänstemän.

lakttagelser

När det gäller insatser som kräver biståndsbeslut är det myndighetsavdelningen som utreder och beskriver vilket stöd eller vilken hjälp barnet eller familjen bedöms behöva. Därefter är det öppenvårdens ansvar att, utifrån beslutet, bedöma och utforma innehållet i insatsen samt hur stödet ska genomföras i praktiken. I vissa fall kan det finnas undantag där beslutet fattas i nära samråd mellan myndighetsavdelningen och öppenvården, exempelvis vid särskilda samordnade insatser. Sådana beslut tas ofta vid gemensamma beredningsmöten där chefer från berörda verksamheter deltar.

Vid intervjuer framkommer att det finns en rad olika insatser som kan användas beroende på problematik eller situation. Ett antal av dessa sker också i samverkan mellan flera parter och bland annat i samverkan mellan socialtjänsten och skolan. Exempelvis skolsociala teamet och insatser via SSPF och Backa Barnet, vilka tidigare nämnts men beskrivs mer ingående här nedan. Det skolsociala teamet består av fyra familjestödare som är knutna till olika skolor. Personalen i teamet lyder formellt under socialförvaltningen, men operativt arbetar de nära skolorna och rekryteringen av familjestödarna har skett i samverkan mellan skola och socialtjänst. Varje skola har regelbundna träffar med sin egen representant i det skolsociala teamet, som fungerar som en länk mellan skola och socialtjänst. Fokus på familjestödarna är att arbeta förebyggande och främjande och stötta familjer till att ta del av insatser som finns att tillgå. Det skolsociala teamet är operativt och arbetar tillsammans med skolan, elevhälsovården och fältarna. Deras uppdrag kommer direkt från skolorna eller från styrgruppen och det krävs ingen behovsprövning för att familjer ska få tillgång till deras stöd. Det skolsociala teamet arbetar också med att stötta i föräldraskapet och kan fungera som samordnare mellan de olika samverkansaktörerna. Teamet utgör också en grund för kunskapsdelning mellan skola och socialtjänst. Vid intervjuer framkommer att det skolsociala är i gång, men det kvarstår arbete för att sätta arbetssätt och rutiner samt att tydliggöra dess roll jämfört med andra insatser som exempelvis erbjuds inom

öppenvården. Detta för att säkerställa att insatserna ges effektivt och utgör ett tydligt komplement till varandra.

- SSPF är ett arbete med fokus på att förebygga kriminalitet och drogmissbruk. I Österåkers kommun finns det kopplat till den övergripande samverkan, som nämns i den första revisionsfrågan, men samverkan är under implementering för att även röra specifika ungdomar. Arbetet ska ledas av familjestödjarna inom det skolsociala teamet men även inkludera samverkan med polisen. I de forum som rör samverkan kring enskilda individer så krävs samtycke från vårdnadshavare.
- Backa barnet innefattar gemensamma roller, verktyg och arbetssätt för personal inom kommun, polis och regionens hälso- och sjukvård, med syfte att tidigt upptäcka och samordna insatser runt barn och familjer som behöver stöd. Som nämnts tidigare har arbetet utifrån modellen ännu inte startat i praktiken i Österåkers kommun. Under 2025 har en förstudie genomförts, och planen är att Backa barnet ska implementeras under 2026. Införandet av modellen i kommunen sker enligt en handbok och följs upp genom en lokal styrgrupp och införandeteam.

I verksamhetsuppdrag och styrdokumentet för Österåkers socialtjänst finns information om vilka insatser som kan erbjudas efter biståndsbeslut från myndighetsavdelningen. Nedan listas de insatser som vid granskningstillfället finns att tillgå i Österåkers kommun:

Icke biståndsbedömda insatser:

Namn på insatsen	Vad insatsen innebär
Öppen mottagning – familjebehandling ("fem samtal")	Kortare rådgivande/behandlande kontakt utan föregående biståndsbeslut
Familjestödjare (skolsociala teamet)	Rådgivning och stöd till föräldrar. Skolsociala teamet stöttar och samverkar med andra aktörer i arbetet med att minska elevers psykiska ohälsa, utanförskap, problematiska skolgång, begynnande kriminella livsstil och/eller missbruk.
Föräldrastödsprogram: KOMET barn/tonår, ABC	Manualbaserat föräldrastöd i grupp med fokus på samspel, gränssättning och konfliktreduktion
BRA-samtal, Hela Barn	Barnriktade stöd- och samtalsmodeller vid föräldrakonflikt/psykisk ohälsa/missbruk

Biståndsbedömda insatser:

Namn på insatsen	Vad insatsen innebär
Familjebehandling/Funktionell familjeterapi (FFT)	Behandlande insats för familjer efter utredning och beslut enligt SoL
Kontaktperson / Kontaktfamilj	Stöd enligt SoL för barn/unga med behov av regelbundet vuxenstöd/avlastning
Haschavvänjningsprogram/Cannabisprogram	HAP
Social insatsgrupp (SIG)	Samordnad, strukturerad insats för unga i riskzon; reglerad genom lokal rutin
Strukturerat stöd till barn som har föräldrar med missbruk	Använder sig av Ersta Vändpunktens barnprogram
Spelberoendeprogram	Använder sig av metodiken "Till spelfriheten"
Stödsamtal	Kognitivt och systemteoretiskt
ART	Aggression Replacement Training, är ett manualbaserat preventionsprogram för ungdomar som betar sig aggressivt
Trappan samtal	Krissamtal för barn som upplevt våld i familjen
Tryggare barn	En manualbaserad insats för att öka tryggheten i familjer där det misstänks förekomma våld
MST	Multisystemisk terapi är en intensiv familjebehandling för ungdomar med allvarliga beteendeproblem. Insatsen köps in vid behov

Av ovanstående arbetsmetoder finns samtliga, utom 'Hela barn', upptagna i Socialstyrelsens metodguide. Hela barn är en samtalsserie om fem samtal. Utöver ovanstående insatser så kan en ungdom även dömas till ungdomstjänst vilket då är en insats som tillhandahålls via socialtjänsten.

De intervjuade ger uttryck för att det vid insatser som involverar både socialtjänsten och hälso- och sjukvården, och där det finns behov av det, upprättas Samordnad individuell plan (SIP). SIP är en rättsligt förankrad rutin där barn och vårdnadshavare ska samtycka till upprättande av planen och i dokumentet "rutin samordnad individuell plan Socialnämnden" beskrivs processer för hur SIP ska initieras, dokumenteras och följas upp samt ansvarsfördelning mellan olika verksamheter.

När det gäller de särskilda insatser som ges inom skolan, framkommer vid intervjuer att det råder ett högt tryck på platser och endast cirka två av fem sökande får plats i den särskilda undervisningsgrupp som finns centraliserad inom kommunen. Därutöver finns det skolor som skapat förutsättningar för särskilda undervisningsgrupper på skolan, men den tillgången kan variera beroende på vilken skola eleven tillhör.

Vid genomförda intervjuer så framkommer att verksamheten i stort är nöjd med tillgången på insatser till barn, men det finns insatser som verksamheten kan sakna. Det gäller exempelvis relevanta insatser till familjer där föräldrarförmågan är låg och förutsättningarna till förbättringar är begränsade. För dessa familjer behövs ett kontinuerligt stöd i hemmet.

Bedömning

Revisionsfråga 4: Finns relevanta insatser till barn och unga som riskerar att fara illa?

Ja.

Det finns relevanta insatser för barn och unga som riskerar att fara illa. Intervjuer bekräftar att dessa insatser fungerar i praktiken, även om resurser ibland är begränsade. Vi vill understryka att vi i vår bedömning har vi inkluderat de insatser som påbörjats under året men vi noterar att dessa kräver ett fortsatt aktivt implementeringsarbete för att utvecklas till vad som är avsett och ge önskvärda effekter. Vår bedömning är också att insatsutbudet behöver fortsatt utvecklas för att möta den problembild som finns. Det handlar bland annat om det löpande stöd av praktisk karaktär som behövs när föräldrarförmågan är låg och behoven bedöms vara bestående. Vi ser det också som väsentligt att nämnden följer utvecklingen och behovet av insatser exempelvis genom statistik över hur många som får del av olika insatser men även insatsernas resultat vilket vi återkommer till i nästa revisionsfråga.

Uppföljning

Revisionsfråga 5: Finns det systematisk uppföljning på individnivå och aggregerad nivå för att bedöma vad insatserna leder till?

Inom ramen för denna revisionsfråga har vi granskat om det finns etablerade rutiner och metoder för systematisk uppföljning av insatser, både på individnivå och aggregerad nivå. Syftet är att bedöma om socialnämnden och utbildningsnämnden har förutsättningar att utvärdera effekterna av insatserna för barn och unga som riskerar att fara illa.

Iakttagelser

Socialtjänstens insatser

Chefer och handläggare inom socialtjänsten beskriver att uppföljning av insatser är begränsad, särskilt när det gäller att systematiskt utvärdera resultat på aggregerad nivå. På individnivå sker det löpande i handläggning, SIP- och nätverksmöten samt vid avslut av insatser och målbedömningar. Det nuvarande dokumentations- och systemstödet ger dock inte tillräckligt strukturerade data för att kunna sammanfatta utfall på ett övergripande sätt, exempelvis huruvida insatser avslutats med uppnådda mål.

Enligt intervjuer pågår ett arbete med att införa ett system för systematisk uppföljning på individnivå genom implementeringen av Socialstyrelsens stöd för ISU (individbaserad systematisk uppföljning). Syftet är att skapa en mer kunskapsbaserad socialtjänst där man bättre kan följa upp vilka insatser som faktiskt fungerar för barn och unga i behov av stöd. I intervjuerna framkommer att detta arbete är under utveckling och att det finns ett fokus på att dokumentera viktiga moment i handlägningsprocessen för att kunna samla relevant data.

Brukarundersökningar genomförs, hittills årligen men framöver vartannat år för att möjliggöra ett mer målinriktat arbete med resultaten under mellanliggande år. De intervjuade ger uttryck för att dessa främst fångar upplevelser och inte tydliga effekter av enskilda insatser och att varierande tidpunkt för genomförandet försvårar tolkning av resultatet. Enligt intervjuade representanter inom öppenvården används ett system där det är möjligt för den som bokade tid vid enheten att lämna ett betyg avseende deras upplevelse av öppenvården. Systemet ska framöver bytas till ett annat där betygssättning inte är möjligt.

Månadsrapporter tas fram med statistik över exempelvis antal utredningar, andel som leder till insats och placeringar men utan någon rapportering av resultat av beviljade insatser.

Skolans insatser

De intervjuade rektorerna och representanter från elevhälsan beskriver att uppföljning på individnivå främst sker genom löpande dialog och kvalitativa bedömningar kring varje elevs utveckling och behov. De lyfter att insatser och stöd utvärderas kontinuerligt, men att det är svårt att genomföra systematiska, långsiktiga utvärderingar på individnivå eftersom elevgruppernas sammansättning och behov varierar över tid. Resultaten av särskilda insatser, som placering i särskild undervisningsgrupp, följs främst genom observationer av elevens närvaro, betyg och social utveckling, och elevhälsan ger exempel på att insatserna ofta har god effekt för vissa elever. Resultat sammanställs inte på aggregerad nivå då uppfattningen är att resultatet på aggregerad nivå anses vara svårt att värdera eller ställas i jämförelse till något. Elevgrupperna kan se så olika ut vilket innebär att jämförelser över tid inte heller anses vara relevant.

På aggregerad nivå sker uppföljning genom enkäter och insamling av data om skolresultat, närvaro och trygghet, vilket ger en övergripande bild av verksamhetens effekt. Det är dock utmanande att jämföra resultat över tid, eftersom behoven förändras och tillgången till särskilda undervisningsgrupper är begränsad. Upplevelsen är att flera samverkansforum och styrgrupper finns med bland annat socialtjänsten, men det kvarstår utmaningar med att skapa en heltäckande och systematisk uppföljning av insatsernas effekt för barn och unga som riskerar att fara illa.

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av underlag från två av de enkäter som används inom Österåkers kommun:

- *Skolenkät Österåkers kommun grundskola* genomförs av Skolinspektionen och enkäten används för att få en bild av hur skolan upplevs av elever, undervisande lärare och vårdnadshavare. Enkäten fokuserar på frågor som rör; Undervisning & lärande; Anpassning efter elevers behov; Inflytande & grundläggande värden samt Trygghet & studiero. Resultaten redovisas per skolenhet och aggregerat för kommunens skolor som helhet. I dokumentet presenteras indexvärden, tabeller och diagram som visar andelar, jämförelser över tid och mellan olika grupper.
- *Elevenkät Kommunal huvudman Österåker* samlar in data från ett stort antal elever och har en god svarsfrekvens. Bland annat fokuserar enkäten på hur eleverna uppfattar studiero, trygghet, lärarnas bemötande, skolmiljö och inflytande i klassrummet.

Vi har vid granskningen tagit del av sammanställt resultat från de två enkäterna.

Bedömning

Revisionsfråga 5: Finns det systematisk uppföljning på individnivå och aggregerad nivå för att bedöma vad insatserna leder till?

Nej.

Vår bedömning är att insatser följs upp på individnivå, men inte på ett systematiskt och standardiserat sätt som kan användas för att utvärdera insatsers effekter. Uppföljning sker i högre grad för att bedöma den enskildes fortsatta behov och om aktuell insats är tillräcklig för att nå sitt syfte. Avsaknaden av systematisk och standardiserad uppföljning på individnivå gör att det inte är möjligt att dra några slutsatser på aggregerad nivå. Vår bedömning är dock att ett arbete har påbörjats inom socialförvaltningen för att framöver nå en högre grad av systematik och förutsättningar att värdera insatsers effekt på individnivå och på aggregerad nivå.

De uppföljningar som sker inom skolan i form av enkäter bedömer vi vara viktiga för att värdera verksamhetens utveckling och förändringar i upplevelser. Vår bedömning är dock inte att den uppföljningen på ett tydligt sätt är uppföljning av specifika insatsers effekter.

De månadsrapporter som inom socialförvaltningen tas fram med statistik över exempelvis antal utredningar, andel som leder till insats och placeringar, speglar främst verksamhetens omfattning och inte effekterna av insatserna. Sammantaget sker viss uppföljning, men inte på ett systematiskt sätt som tydligt visar vad insatserna leder till, vare sig på individ- eller aggregerad nivå. Avsaknaden av systematisk uppföljning begränsar möjligheterna till att vara en kunskapsstyrd organisation.

Information till nämnden och åtgärder

Revisionsfråga 6: Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen inom området?

Revisionsfråga 7: Vidtar nämnderna åtgärder utifrån den rapportering som lämnats?

För att besvara revisionsfrågorna om nämndernas informationsförsörjning och åtgärder har vi granskat både vilken information som lämnas till nämnderna om utvecklingen inom området, och i vilken utsträckning nämnderna agerar utifrån denna rapportering. Granskningen omfattar protokoll, rapporter och annan dokumentation som lämnas till nämnderna, samt intervjuer. Syftet är att bedöma om nämnderna har tillräckligt underlag för att följa upp verksamheten och fatta beslut om insatser och utvecklingsområden, samt om rapporteringen leder till konkreta beslut och åtgärder för att förbättra situationen för barn och unga som riskerar att fara illa.

lakttagelser

Socialnämnden

Vid intervjuer anges att förvaltningen gör månadsuppföljning som nämnderna får, där ekonomisk uppföljning och nyckeltal avseende förhandsbedömningar, öppnade utredningar, avslutade utredningar, öppna insatser och avslutade insatser framgår. Vi kan vid granskning av nämndens protokoll verifiera att lämnade månadsrapporter till nämnden omfattar nämnda nyckeltal. Vid intervjuer framkommer också att det vid nämndens sammanträden diskuteras fiktiva ärenden i syfte att nämnden ska erhålla en fördjupad förståelse kring de utredningar och bedömningar som verksamheten gör.

Genomgången av socialnämndens protokoll för 2025 visar att nämnden hanterat frågor som rör granskningsområdet vid följande tillfällen:

- 2025-02-20, §2:4: Nämnden erhåller en *information om initiativet "Backa barnet"*. Nämnden erhåller också information om Backa barnet 2025-05-22 §5:5 samt 2025-10-23 9:5 men det är inte möjligt att av protokoll utläsa vilken information som lämnas.
- 2025-02-20, §2:5: *Socialnämndens verksamhetsberättelse* och bokslut behandlas och överlämnas till kommunstyrelsen. I verksamhetsberättelsen framgår att ett skolsocialt team med fyra familjestödjare påbörjade sitt uppdrag i augusti 2024. Det framgår också att socialnämnden under 2024 har informerat personal inom förskola, skola, fritidsverksamhet och sjöräddningen om anmälningsplikten. Totalt har 13 förskolor, 5 skolor och en fritidsverksamhet fått information om skyldigheten att anmäla oro för barn, vilket är en del av arbetet för att säkerställa att professionella följer anmälningskyldigheten och att barn som far illa upptäcks tidigt. För att säkerställa att personal inom den egna förvaltningen har kunskap om anmälningsplikten ingår det i den introduktionsutbildning som ges vid introduktion av nya medarbetare. Målet att all personal inom socialförvaltningen ska ha kunskap om orosanmälan för barn bedöms uppnås. Socialförvaltningen arbetar enligt verksamhetsberättelsen även med att informera

samverkansaktörer om anmälningsplikten, vilket stärker samverkan mellan socialtjänst och skola eller förskola.

- 2025-05-22 §5:8, §5:9: Nämnden tar beslut om att under omställningsperioden 1 juli 2025 till 30 september 2026 tillhandahålla vissa insatser utan behovsprövning. Detta för att möta den nya socialtjänstlagens krav om tidiga och tillgängliga insatser. Nämnden tar även beslut om att uppdra till socialförvaltningen att revidera befintliga styrdokument för att dessa ska harmonisera med möjligheten att få vissa definierade insatser utan behovsprövning.
- 2025-08-28 §7:6: Socialnämnden beslutar om att godkänna förslag till verksamhetsplan åren 2026–2028 av vilken det framgår att socialnämnden prioriterar ett förstärkt samarbete med skolan och andra samhällsaktörer för att tidigt uppmärksamma och stödja barn som riskerar att fara illa. Ett av de viktigaste utvecklingsområdena är implementeringen av samverkansmodellen Backa barnet. Socialnämnden avser även att vidareutveckla samarbetet med skolor och elevhälsa, bland annat genom skolsociala team. Det förebyggande arbetet omfattar även föräldrastödsprogram, familjecentral, familjerådgivning och riktade informationsinsatser. Verksamhetsplanen uttrycker en förväntan om fortsatt ökning av orosanmälningar och en förklaring till det ökade anmälningstrycket anges vara en förbättrad kännedom om anmälningsplikten.
- 2025-09-25 §8:5: Nämnden beslutar att godkänna verksamhetsberättelse och delårsbokslut. Rapporteringen omfattar information om det skolsociala teamet och hur arbetet pågår för att ta fram strukturerade arbetssätt och arbetsprocesser för teamet. En grundstruktur har tagits fram för skolbesök, med ett rullande schema och fasta tider för respektive skola. Vidare nämns att SSPF är en samverkansmodell som håller på att implementeras. Syftet är att ge samordnat stöd till barn och unga med normbrytande beteende där polisens medverkan är relevant. Insatsen kommer att ledas av familjestödare inom skolsociala teamet.

Vi noterar också att nämnden tar del av information inom angränsande områden som kan ha betydelse för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Exempelvis erhåller nämnden 2025-11-20, §10:5 information om öppenvård vid våld i nära relation.

Utöver dessa exempel visar protokollen att nämnden vid nästan varje sammanträde får ta del av delegationsbeslut inom individ- och familjeomsorgen.

Utbildningsnämnden

Genomgången av utbildningsnämndens protokoll för 2025 visar att nämnden hanterat frågor som rör granskningsområdet vid följande tillfällen:

- 2025-01-28, §2:4: Verksamhetsplan antas och överlämnas till kommunstyrelsen. Planen omfattar förskola/grundskola/gymnasium och elevhälsa, och nämner förebyggande arbete via öppna förskolan och tidig identifiering av stödbehov hos barn och familjer.
- 2025-01-28, §2:10: Förvaltningen informerar om Backa barnet och pågående implementationsprojekt samt lägesbild för lärmiljö/arbetsmiljö på berörda skolor.
- 2025-03-18, §3:5: Verksamhetsberättelsen för 2024 behandlas och överlämnas till kommunstyrelsen. Den innehåller utfall och utmaningar för förskola, grundskola, fritidshem och anpassad grundskola, särskilt kopplat till stödbehov och resursfrågor för barn och unga.
- 2025-03-18, §3:8: Motion om elevers trivsel och trygghet under skoltid behandlas. Nämnden beslutar att frågan ligger inom ramen för rektors ansvar för den inre organisationen enligt skollagen.
- 2025-06-03, §5:5: Nämnden beslutar att informationssamtal och samtalsstöd till ungdomar inom ungdomsmottagningen fortsatt ska kunna erbjudas utan individuell behovsprövning, i samband med ny socialtjänstlag. Förvaltningen får i uppdrag att följa utvecklingen.

Bedömning

Revisionsfråga 6: Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen inom området?

Delvis.

Vi noterar att socialnämnden under 2025 vid ett flertal tillfällen har erhållit information avseende arbetet som pågår i syfte att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa samt verksamhetens utveckling med syfte att i samverkan med skolan utveckla insatser till målgruppen. Vår bedömning är dock att rapporteringen saknar tydlighet i insatsers effekter och utgör en svag grund för nämnden i säkerställandet av att verksamheten utvecklas kunskapsbaserat vilket är ett krav enligt socialtjänstlagen.

Vår bedömning är att utbildningsnämnden har erhållit viss rapportering med bäring på granskningsområdet och att det exempelvis lämnats information avseende Backa barnet. Däremot kan vi inte finna att nämnden erhållit information om exempelvis skolsociala teamet eller andra insatser som verksamheten prioriterar för att bidra till kommunens insatser på området. Vår bedömning är att rapporteringen till nämnden kan utvecklas för området då skolan blir en allt viktigare aktör för dessa frågor både utifrån ändringar i lagstiftning som direkt styr skolans uppdrag, men även indirekt genom exempelvis socialtjänstlagens krav på tillhandahållande av insatser och att utvärdera insatsers effekt.

Revisionsfråga 7: Vidtar nämnderna åtgärder utifrån den rapportering som lämnats?

Ja.

Vår bedömning är även att socialnämnden utifrån lämnad rapportering om verksamhetens syfte och genom beslut om verksamhetsplanen med åtgärder för området vidtagit åtgärder för området. Vår bedömning är att den rapportering som lämnats till utbildningsnämnden inte varit av den karaktär att den varit skäl för ytterligare åtgärder från utbildningsnämnden.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun genomfört en granskning av barn och unga som riskerar att fara illa. Granskningens syfte har varit att om bedöma socialnämnden och utbildningsnämnden säkerställer att insatser sker i samverkan för barn och unga som riskerar att fara illa.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att socialnämnden och utbildningsnämnden inte helt säkerställt att insatser sker i samverkan för barn och unga som riskerar att fara illa.

De brister som uppmärksammas är i stort kopplade till de ökade krav som följer med införandet av ny socialtjänstlag där en kunskapsbaserad verksamhet ställer krav på systematisk uppföljning på individ- och aggregerad nivå. Ett arbete har påbörjats för en systematisk uppföljning av insatser och dess effekter, men är ännu inte på plats. Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning
1. Finns det strukturer och rutiner för samverkan inom förvaltningar och över förvaltningsgränser kring barn och ungdomar som riskerar att fara illa?	Ja Det finns flera väl etablerade strukturer och rutiner för samverkan kring barn och unga som riskerar att fara illa. Vi noterar att utvecklingen av olika metoder och insatser har medfört tillsättande av styrgrupper. Styrgrupperna har i stort samma representation av deltagare och vi ser att det är väsentligt för styrning, samordning, uppföljning att befintliga strukturer för samverkan kontinuerligt ses över för att optimera resursanvändandet och nå önskvärda resultat.
2. Finns det rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa?	Ja Vår bedömning är att det finns rutiner och arbetssätt för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Detta framgår av den tydliga struktur och organisation som beskrivits, samt av dokumenterade processer för tidig upptäckt, stödinsatser och samverkan inom elevhälsan. Det är dock viktigt att fortsatt arbete sker för att säkerställa att all personal har tillräcklig kunskap och trygghet i anmälningsförfarandet
3. Har skolan rutiner för att göra orosanmälan till socialtjänsten?	Ja Det finns tydliga rutiner för orosanmälan som följer lagkraven och är kända i verksamheten. Samarbetet med socialtjänsten har stärkts, men skillnader mellan skolor kvarstår, vilket motiverar fortsatt utbildning. Rektors ansvar för anmälan

främjar trygghet, men personalen behöver fortsatt förstå att detta inte kräver att de öppet kommunicerar sin oro inför barn och vårdnadshavare.

4. Finns relevanta insatser till barn och unga som riskerar att fara illa	Ja Det finns relevanta insatser för barn och unga som riskerar att fara illa. Intervjuer bekräftar att dessa insatser fungerar i praktiken, även om resurser ibland är begränsade. Vår bedömning är att insatsutbudet behöver fortsatt utvecklas för att möta den problembild som finns. Det handlar bland annat om det löpande stöd av praktisk karaktär som behövs när föräldrarförmågan är låg och behoven bedöms vara bestående	
5. Finns det systematisk uppföljning på individnivå och aggregerad nivå för att bedöma vad insatserna leder till?	Nej Insatser följs upp på individnivå, men inte på ett systematiskt och standardiserat sätt som möjliggör utvärdering av effekter. Uppföljningen används främst för att bedöma den enskildes fortsatta behov, vilket gör att slutsatser på aggregerad nivå saknas. Ett arbete har dock påbörjats för att skapa mer systematik och bättre förutsättningar att värdera insatsers effekt både individuellt och samlat. Skolans enkäter är viktiga för att följa verksamhetens utveckling, men mäter inte specifika insatsers effekter. Månadsrapporter visar främst omfattning, inte resultat, vilket innebär att uppföljningen i dagsläget är begränsad och inte robust.	
6. Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen inom området?	Delvis Socialnämnden har under 2025 fått återkommande information om arbetet med att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa och om utvecklingen av insatser i samverkan med skolan. Rapporteringen saknar dock tydlighet kring insatsers effekter, vilket ger en svag grund för nämnden att säkerställa kunskapsbaserad utveckling enligt socialtjänstlagen. Utbildningsnämnden har fått viss information, exempelvis om Backa barnet, men inte om andra prioriterade insatser som skolsociala teamet. Rapporteringen till nämnderna behöver utvecklas eftersom skolan blir en allt viktigare aktör, både genom lagändringar som styr skolans uppdrag och socialtjänstlagens krav på insatser och effektutvärdering.	

7. Vidtar nämnderna åtgärder utifrån den rapportering som lämnats?

Ja

Vår bedömning är även att Socialnämnden utifrån lämnad rapportering om verksamhetens syfte och genom beslut om verksamhetsplanen med åtgärder för området vidtagit beslut om åtgärder för området. Vår bedömning är att den rapportering som lämnats till Utbildningsnämnden inte varit av den karaktär att den varit skäl för ytterligare åtgärder från utbildningsnämnden.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer;

Till socialnämnden:

- Utveckla och implementera ett system för systematisk och standardiserad uppföljning av insatser på både individ- och aggregerad nivå. Säkerställ att effekterna av insatser kan utvärderas och att verksamheten utvecklas kunskapsbaserat, i enlighet med kraven i den nya socialtjänstlagen.
- Förbättra rapporteringen till socialnämnden genom att tydligt redovisa effekterna av insatser, inte enbart deras omfattning.
- Säkerställ en utveckling av insatsutbudet genom att både införa och avveckla insatser utifrån målgruppens förändrade behov.

Till utbildningsnämnden:

- Utveckla rapporteringen till utbildningsnämnden avseende målgruppen så att nämnden är informerad om hur samarbetet med socialnämndens verksamhet utvecklas.
- Fortsätt arbetet för att säkerställa att all skolpersonal har kunskap om och trygghet i processen kring orosanmälan.

Till socialnämnden och utbildningsnämnden gemensamt:

- Se kontinuerligt över samverkansforum för att säkerställa att dessa fyller sina syften och är optimala för sitt uppdrag och för att nå synergieffekter.

Arbeta gemensamt för att skapa en mer systematisk och kunskapsbaserad uppföljning av insatsernas effekter, både på individ- och aggregerad nivå. Detta stärker möjligheten att fatta beslut baserade på evidens och behov.

2026-01-28

Henrik Fagerlind

Karin Magnusson

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org. nr 556029–6740) (PwC) på uppdrag av revisionen i Österåkers kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2025-08-27. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.